

Gone with the wind

▲ Oterdum, zoals het dorp eeuw in eeuw uit tegen de dijk lag.

► Het monument van M. Meesters herinnert aan de plaats waar ooit de kerk stond. Foto: Eric Koch

Bijzondere plekken

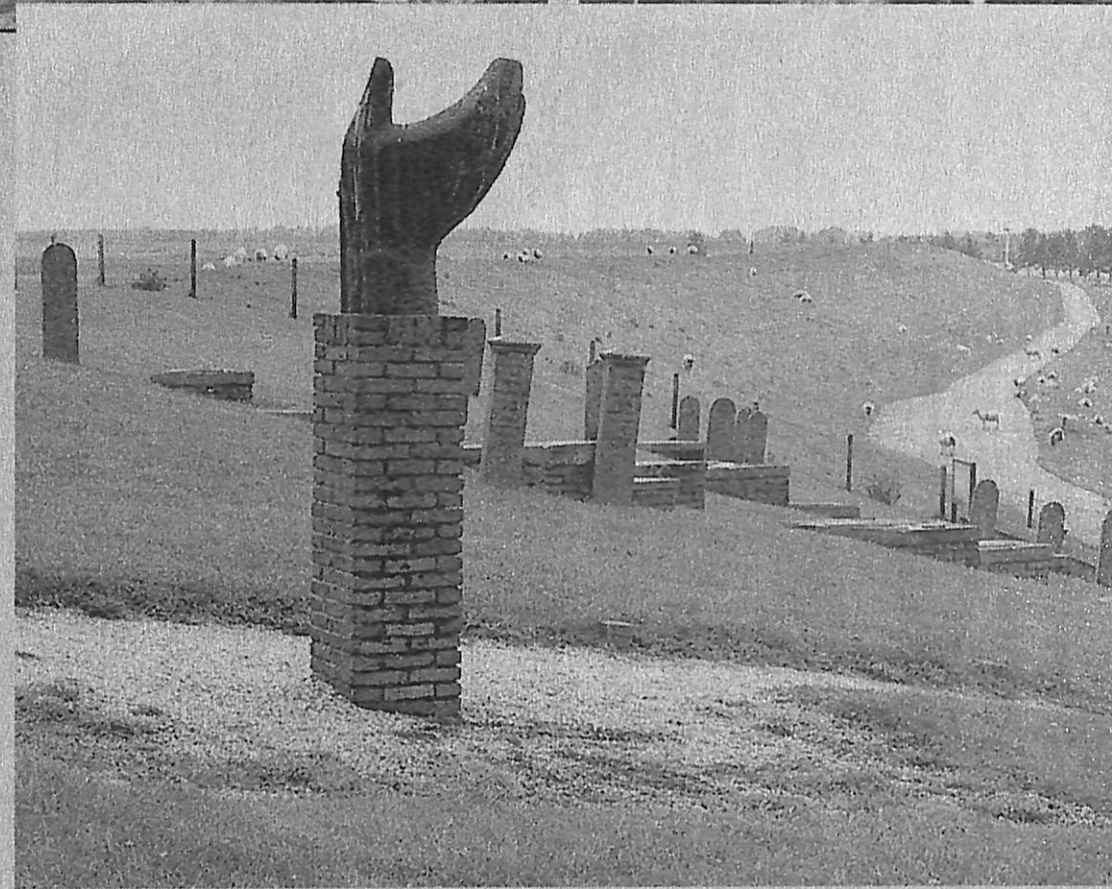
Nederland is vol, overvol soms. Toch kent Nederland nog talloze bijzondere plekken. Plekken waar de stilte regeert; plekken met een bijzondere allure; plekken voor een dagje uit. Vandaag het verdwenen dorp Oterdum bij Delfzijl.

Oterdum lag domweg verkeerd. Het dorp aan de Eems kleefde zich vast aan de dijk. De dakgoten reikten bijna tot de kruin en het witbepleisterde kerkje hield op de dijk zelfs min of meer de wacht. Maar Oterdum stond in de weg. Oterdum moest wijken. Voor industrie die daar nooit kwam; voor gouden bergen die minder hoog bleken dan bestuurders van gemeente en Havenschap dachten; voor een zeedijk op deltahoogte.

Door **Cees Stolk**

Oterdum is dus niet meer, Oterdum, eens een schans, in 1583 op de Spanjaarden heroverd en nooit meer afgestaan, is van de aardbodem weggevaagd. Opgelost in het luchtledige. Gone with the wind.

Oterdum was een verrukking zoals het daar in de hoek van de dijk lag en deels erop. Op de preekstoel kon de dominee over zee uitkijken en hield onderwijl een oogje in het zeil. Dat leverde Oterdum de bekendste anekdote op van de predikant die vanaf de kansel strak het wa-

ter in de gaten hield en midden in de preek het kerkvolk soms nieuw perspectief bood. 'Gemeente, het is goed dat wij hier zitten, want ginds vergaat een schip'. Hetwelk het jutvaardig volkje zich geen tweede keer liet zeggen en massaal de kerk uitrende.

Het zullen er trouwens niet veel geweest zijn die de kerk verlieten. Oterdum ging niet de geschiedenis in als het meest kerklustige dorp. Bij zeven zielen op een zondagochtend had de dominee een topdag. Het drukst bezocht was de kerkdienst op 7 september 1969, de laatste. De dominee las een aangepaste preek en met gevoel voor dramatiek sloeg hij de voor hem liggende statenbijbel met een klap dicht.

Kerk en dorp hielden op te bestaan. De nog tweehonderd inwoners gingen gedwee, zonder protest, zonder spandoek, zonder verzet. Het morren kwam later. Dichters schreven hun pennen leeg en cabaretiers als Henk Lagerweij bezongen de teloorgang, maar toen lag over Oterdum al een bult zand.

Wat overbleef waren de graven, in de buurt van de kerk, dus op de dijk. Zo'n vijftig in getal, staand en liggend. De een met daarop de vlinde der vergankelijkheid gebeiteld, de ander met een zandloper of zeis en een enkeling zelfs met een doodshoofd. Schilder Geert Kroeske bette jaren terug met als enig gereedschap kurk en zwarte verf al die grafstenen. Eén voor één, letter voor letter. De Toxopeusen, de Steenhuisens, de Lesmannen, de Nijhoffs kunnen er weer een tijdje tegen. Oude graven, dat wel,

want met de nieuwe had men weinig mededogen, zo weet oud-inwoonster Gonda Koop.

Haar vroeg overleden vader en broertje zijn bij de afbraak herbegraven op het kerkhof van Siddeburen. Ze was elf toen hun boerderij tegen de vlakte ging. „Ik vond het toen als kind wel spannend, maar achteraf zeg ik: Oterdum is voor niks en niemendal verkwanseld. Diep triest. Vorig jaar was iker. Kijk, hier kom ik vandaan, kon ik mijn familie vertellen. Hier, waar niets meer is. Je hebt geen roots meer. Je bent afgesneden van je verleden en dat doet als je daar op die dijk staat pijn.”

De plek aan de dijk is nu een pelgrimsoord geworden. Voor oud-inwoners als zij in de buurt komen of voor een familiedagje. Een plek ter nagedachtenis aan hen die moesten wijken. Een plek om na of terug te denken. Op die plek staat nu een monument.

Een open hand, met in de palm dat kerkje. Het is geen vuist, want de slag is allang gestreden en verloren.

Het is Gods hand, die de oud-inwoners troost.

Activiteiten:

Geen. De pier van Oterdum, eens een geliefd uitje op zondagmiddag om de wind te voelen en de wolken te zien, is afgesloten. Ook om dat stukje verleden staat een hek met 'Verboden toegang'.

986-9-01